

Duruthu poya – Phussa uposatha (Leden)

Leden je ve světě považován za první měsíc v roce. V sinhálštině se nazývá *Duruthu*. K tomuto měsíci se váže mnoho buddhistických událostí. Den úplňku *Duruthu* je pro buddhisty velmi důležitým dnem. Protože je to začátek nového roku, celý svět slaví nový rok v měsíci *Duruthu* – lednu. Význam *Duruthu* je – Du+Irthu, změna ročního období. V tomto měsíci kvetou plodiny a zemědělci je nazývají ‚*Malvara Masaya*‘. Semena zasetá v období Maha v měsíci *Duruthu* rozkvétají a přináší štěstí.

Mezi nejvýznamnější události tohoto období patří Buddhova první návštěva Srí Lanky. Buddha sem přišel, aby zabránil válce a ukončil dlouhotrvající nepřátelství mezi místními klany, které proti sobě bojovaly od války *Rāma Rawana*, která se odehrála o 600 let dříve. V té době byly vládcí Srí Lanky klany *Yakkhū*,¹ *Nāgū*,² a *Devū*.³ Na břehu řeky *Mahaveli* stály tváří v tvář dvě strany *Yakkhū* a *Nāgū* a připravovaly se na nelítostnou bitvu v *Mahiyanganē*.

Soucitný Buddha svým božským zrakem spatřil velkou katastrofu, která se měla odehrát, a rozhodl se vydat do *Mahiyangany*. Po příjezdu byl Vznešený přivítán ozbrojenou skupinou vojáků, kteří jeho návštěvu považovali za hrozbu a narušení. Buddha je napomenul tím, že vyvolal bouři. Poté *Yakkhové* usedli a vyslechli si rozpravu, kde je Buddha poučil o poselství míru a nebezpečí války a hodnotě soužití v míru a harmonii. *Yakkhové*, kteří byli moudří, Buddhovo mírové poselství věrně přijali a v knihách je zaznamenáno, že Buddhovi nabídli Šrí Lanský ostrov.

Také *dévoové*, žijící v kopcích, se přišli do *Mahiyangana* na Buddhu podívat. Král *dévu Sumana* přijal u Buddha útočiště a požádal ho o svatou relikvii, kterou by mohl uctívat. Buddha mu ze své hlavy daroval hrst vlasů. Říká se, že král *Sumana* tento posvátný vlas uchoval a postavil *Mahiyangana* stúpu. Od té chvíle miliony věřících putují na tříměsíční pouť, aby uctili památku svého Učitele. Jak je zaznamenáno v *Mahāvamsa*⁴ a dalších kronikách, *Mahiyangana* stúpa dnes stojí na místě, kde Buddha kázal *Yakkhūm* Dhammu. Jedná se o *Mahānāga Vana Ulyana* v kolonii *Minipe*. Tato událost se stala začátkem dlouhé historie buddhismu na Srí Lance, která je považována za zachovalou ve svých původních rysech.

Kromě těchto významných událostí souvisejících s historií buddhismu na Srí Lance se k *Duruthu Uposatha* vztahují i některé další události. Devět měsíců po dosažení osvícení v den *Duruthu Uposatha* Buddha učil tři slavné bratry *Jatily* – *Uruvelā Kassapu*, *Nadī Kassapu* and *Gayā Kassapu*. Buddha pronesl k jejich prospěchu *Anattalakkhana suttu* a doprovázel je na cestě do Rājagahy, kam šel navštívit krále *Bimbisāru*. Král *Bimbisāra* při této příležitosti nabídl Buddhovi útočiště a příbytek v Bambusovém háji *Veluvanarāmaya*, - stalo se zvykem obětovat zásluhy příbuzným, rodičům a přátelům.

Poté, co Vznešený Buddha poučil krále *Bimbisāru* o prospěšnosti vykonávání dobrých skutků a obětování zásluh mrtvým, se tento zvyk stal náboženskou praxí. V současnosti se oslavy *Duruthu Uposatha* konají v každém buddhistickém klášteře na Srí Lance. Jako mezinárodně uznávaný první měsíc v roce se i na Srí Lance v lednu konají různé náboženské slavnosti. *Duruthu Uposatha perahera* (slavnostní průvod) v *Kelaniya Vihāra*⁵ speciálně zobrazuje sinhálskou buddhistickou kulturu a národní cítění těchto lidí.

Bhikkhunī Visuddhi

Vysvětlení pojmů

- ^{1.} **Yakkha:** jsou polobožské bytosti uctívány v lokálních kultech lidového náboženství jako ochránci obcí, měst, okresů, jezer či pramenů a bývají jim stavěny malé svatyně. Vládou mocnou magií a schopností změny podoby. Obecně bývají považováni za dobrotivé, ale mohou být také zlomyslní. Mezi *yakkhy* patří také jejich král, bůh bohatství a pokladů *Kuvéra*, který společně s nimi poté, co byl vypuzen svým nevlastním bratrem *Rāvanou* ze Srí Lanky, žije na hoře *Alaka* v Himálaji. Mezi *yakkhy* patří i jeho manželka. *Yakkhové*, společně s podobnými bytostmi zvanými *guhjakové*, kterým také vládne *Kuvéra*, střeží zlato, stříbro a drahé kameny skryté pod zemí či v kořenech stromů. V jiných zdrojích je uváděno, že žijí v podsvětí zvaném *Pātāla*. Existuje však také temnější verze *yakkhy*, což je druh ducha (*bhūta*), který straší v divočině, potuluje se a požívá cestovatele, podobně jako *rakšasové*.
- ^{2.} **Nāga:** v buddhistických textech jsou *nāgové* označováni jako podivné polobožské bytosti, které dle popisu mají vypadat jako obrovští hadi (kobry), většinou s jednou hlavou, i když občas jsou popisováni i jako vícehlaví tvorové. Dožívají se vysokého věku několika tisíc let jako *dévové* a jsou nadáni nadpřirozenými schopnostmi. Dle nejstarší tradice jsou *nāgové* sluhové nebeského

krále *Virūpakkhy*, jednoho ze čtyř nebeských králů, který chrání západní stranu. *Nāgové* slouží jako strážci hory *Suméru* a chrání tak *dévy* z nebeské říše třicetitří před útokem démonů. Dle théravádových textů je jejich zvířecí stránka natolik silná, že nejsou schopni dosáhnout osvícení. Již od raného buddhismu vystupují v buddhistických legendách jako ochránci Buddhovy nauky.

3. **Deva:** doslovně ‚zářící‘, (vztah k latinskému deus). *Dévoové*, nebeské bytosti či božstva, jsou bytosti žijící v šťastných říších, obvykle neviditelné lidským okem. Podléhají ale podobně jako lidé či jiné bytosti stále se opakujícímu znovuzrození, stárnutí a smrti, a nejsou tudíž osvobozeny z koloběhu existence a utrpení. Existuje několik sfér existence nebeských bytostí.
4. **Mahāvamsa:** neboli ‚Velká kronika‘, (5. století n. l.) je pečlivě vedená historická kronika Srí Lanky napsaná v pálijštině ve stylu epické básně. Popisuje dějiny Srí Lanky od jejich legendárních počátků až po vládu *Mahāsény* z *Anurādhapury* (302 n. l.) a zahrnuje období od příchodu prince *Vijayi* z Indie v roce 543 př. n. l. do jeho vlády (277-304 n. l.). Později byla různými autory aktualizována. Sepsal ji buddhistický mnich *Mahānāma* v klášteře *Mahāvihāra* v *Anurādhapuře* kolem 5. století n. l. V roce 2021 byla podána žádost o prohlášení originálu listové knihy za dědictví UNESCO.
5. **Kelaniya Rāja Mahā Vihāra:** je buddhistický klášter v *Kelaniyi* na Srí Lance. Buddhisté věří, že chrám byl posvěcen během třetí a poslední návštěvy Buddhy na Srí Lance. *Mahāvamsa* uvádí, že původní stúpa v *Kelaniyi* ukrývala trůn posázený drahokamy, na němž Buddha sedával a vyučoval Dhammu. Buddha spolu s 500 *arahaty* navštívil *Kelaniyi* a vyučoval Dhammu na den *Vesākha Uposatha*, osmý rok po svém osvícení (v roce 580 př. n. l., což je přibližně před 2600 lety). Chrám je také známý svým obrazem ležícího Buddhy Gautamy a malbami místního umělce *Soliase Mendise*, které zobrazují důležité události z Buddhova života, z historie buddhismu na Srí Lance a také příběhy z minulých Buddhových životů – *Jātaka*. Každoročně v lednu se zde koná festivalový průvod *Duruthu Mahā Perehera*.

Zdroj: Duruthu pohoya; Soma Jayakody; buddhistický slovník; wikipedia;

Foto: Lakpura; klášter Kelaniya, Sri Lanka.